

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра економічної і соціальної географії

Декан географічного факультету

Біланюк В. І.

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НД1.3.03 Глобальні проблеми людства

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 10 Природничі науки _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ 106 Географія _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____ 1.3 Економічна географія і геоekonomіка _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення _____ Географічний факультет _____

(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма «Глобальні проблеми людства» для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за галуззю знань **10 Природничі науки**, спеціальністю **106 Географія**, спеціалізацією **1.3. Економічна географія і геоеконіміка**.

„21” червня 2017 року. 15 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання):

Книш Мирослава Михайлівна,

доцент кафедри економічної і соціальної географії,

кандидат географічних наук,

доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії)
економічної і соціальної географії

Протокол від “24” травня 2017 року. № 15.

Завідувач кафедри (циклової, предметної комісії) *економічної і соціальної географії*

_____ (підпис)

проф. О. І. Шаблій

(прізвище та ініціали)

“ 08 ” червня 2017 року

Схвалено *Вченою Радою географічного факультету*

Протокол від. “21” червня 2017 року № 5

“ 22 ” червня 2017 року

Голова _____

(підпис)

доц. В. І. Біланюк

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: — 3,5	Галузь знань <i>10 Природничі науки</i> (шифр, назва)	<i>Нормативна навчальна дисципліна спеціалізації «Економічна географія і геоелектроніка»</i>	
Модулів — 1	— (шифр, назва)	Рік підготовки магістра:	
Змістових модулів — 2	Спеціальність (професійне спрямування) <i>106 Географія</i>	1-й	—
Курсова робота — відсутня		Семестр	
		1-й	—
Загальна кількість годин: — 105	Спеціалізація <i>1.3. Економічна географія і геоелектроніка</i>	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 3,0 самостійної роботи студента — 2,6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>магістр</i>	16 год.	— год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	— год.
		Лабораторні	
		— год.	— год.
		Самостійна робота	
		60 год.	— год.
		ІНДЗ: 13 год.	
Вид контролю: <i>іспит</i>			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання — 1,14
 для заочної форми навчання — —

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни “Глобальні проблеми людства” є закріплення студентами знань з проблематики глобальних проблем людства.

Завдання: опанувати теоретико-методологічні основи вивчення глобальних проблем; методикою їхньої класифікації, навиками суспільно-географічного аналізу глобальних проблем.

Унаслідок вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- трактування категорій глобальних проблем людства: глобальний, глобальні проблеми, глобалістика, геоглобалістика, глобалізація, глобалізм, глобальне моделювання, геопросторова організація глобальних проблем людства тощо;
- наукові підходи до класифікації глобальних проблем;
- предметне поле дослідження глобальних проблем людства та особливості історичних етапів їхнього розвитку, світові центри досліджень глобальних проблем людства та провідних вчених сьогодення;
- суспільно-географічні аспекти проблеми збереження миру, ступінь впливу різних чинників на збереження миру та методика розрахунку глобального індексу миру;
- місце глобальної демографічної проблеми в системі глобальних проблем людства, її взаємозв'язок і взаємозалежність з іншими глобальними проблемами та особливості демографічної політики та систему заходів забезпечення демографічної безпеки на макрорегіональному та глобальному рівнях;
- вплив науково-технічного прогресу на здоров'я людини та сферу охорони здоров'я, програми ВООЗ із: захисту та покращення здоров'я населення країн світу, боротьби з хворобами цивілізації, боротьби з ВІЛ/СНІДом, тощо;
- особливості поширення процесів урбанізації в умовах глобалізації на початку ХХІ ст., функції глобальних міст на початку ХХІ ст.;
- індикатори вимірювання рівня бідності у світі, особливості геопросторової організації проблеми бідності у світі;
- головні маршрути транспортування наркотиків у світі, загрози пов'язані з поширенням наркоманії та злочинності, особливо організованої, у світі;
- забезпечення країн та макрорегіонів світу головними видами непаливних мінеральних ресурсів, вплив сировинного чинника на політичну нестабільність та виникнення й перебіг збройних конфліктів у країнах та макрорегіонах;
- забезпеченість енергетичними ресурсами на глобальному та макрорегіональному рівнях, розроблені Міжнародним енергетичним агентством Сценарії розвитку світової енергетики;
- індикатори вимірювання голоду та переїдання у світі, програми ООН з подолання голоду та боротьби з переїданням;
- геопросторову організацію сталого розвитку у країнах світу, міжнародні організації, які досліджують глобальні екологічні зміни у світі;
- антитерористичні міжнародні конвенції ООН, моделі протистояння світового співтовариства з міжнародним тероризмом.

вміти:

- аналізувати зміст поняття «глобальні проблеми»;
- класифікувати глобальні проблеми за різними ознаками;
- аналізувати хронологію наукових досліджень глобальних проблем людства;
- пояснювати ключові ідеї концепції позитивного та негативного миру;
- прогнозувати подальший перебіг демографічної ситуації на глобальному рівні, зміни напряму та обсягу міграційних потоків, визначати потенційні регіони можливого формування біженців;
- аналізувати географічні особливості поширення хвороб цивілізації, укладати показники стану здоров'я населення країн світу;
- аналізувати особливості урбанізації як глобальної проблеми людства;
- аналізувати роль ООН та інших міжнародних урядових і неурядових інституцій, окремих персоналій у процесі подолання бідності у світі;
- розробляти типологію країн за індексом злочинності, обґрунтовувати загрози спричинені глобалізацією наркоманії та злочинності;
- розраховувати рівень забезпеченості та внутрішнього споживання головних видів непаливних мінеральних ресурсів у країнах та макрорегіонах світу;
- укладати типологію макрорегіонів за співвідношенням виробництва і споживання енергетичних

ресурсів;

- обґрунтовувати актуальність глобальної проблеми голоду та переїдання на початку ХХІ ст, аналізувати роль ООН та інших міжнародних інституцій у подоланні проблеми голоду та переїдання;
- порівнювати особливості геопросторової організації країн за комбінацією та перебігом екологічних проблем;
- складати карти активності та наслідків терористичної діяльності в різних макрорегіонах та країнах.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретико-методичні засади вивчення глобальних проблем людства. Демо-соціальні глобальні проблеми людства

Тема 1. ПОНЯТТЯ ПРО ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ. КЛАСИФІКАЦІЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Поняттєво-термінологічний апарат. Критерії глобальності. Наукові підходи до трактування глобальних проблем. Місце глобальних проблем у системі глобалістики. Суспільно-географічні аспекти глобальних проблем. Роль Римського клубу, міжнародних організацій, закордонних і українських вчених у дослідженні глобальних проблем. Критерії класифікації глобальних проблем. Еволюція наукових підходів до класифікації глобальних проблем.

Тема 2. ТЕМАТИКА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА У ДОПОВІДЯХ ПРОВІДНИХ ВЧЕНИХ СВІТУ

Історія еволюції та виникнення Римського клубу. Проекти «Світова динаміка» Дж. Форрестера і «Межі росту» Д. Медоуза. П'ять головних тенденцій світового розвитку. Концепція «Обмеженого росту і розвитку» в доповіді Е. Пестеля «За межами росту». Проблематика людини в теоретичній і практичній діяльності Римського клубу.

Тематика глобальних проблем людства у доповідях ПРООН.

Діяльність міжнародних інституцій з дослідження глобальних проблем: Стокгольмський міжнародний інститут досліджень миру, Інститут економіки і миру, Національний консорціум з вивчення тероризму, Інститут відкритого суспільства, Агенство США з міжнародного розвитку, Глобальна ініціатива Клінтона, Гейделберський інститут дослідження міжнародних конфліктів.

Тема 3. ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ МИРУ

Ліквідація загрози планетарної військової катастрофи як умова вирішення глобальних проблем. Еволюція поглядів на війну та її причини.

Особливості сучасного милітаризму. Військовий потенціал. Військові витрати. Навантаження військових витрат на економіку та населення. Ранжування країн світу за військовим потенціалом. Військовий потенціал глобальних лідерів початку ХХІ ст., регіональних держав, України.

Ракетно-ядерна та інша зброя масового знищення. Типологія країн за ознакою нерозповсюдження ядерної зброї. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї. Еволюція поглядів на роль ядерної зброї. Концепція ядерного стримування і прямого захисту від ядерного удару. Концепція «обмеженої війни». Стратегічна комп'ютерна ініціатива. Геофізична зброя. Інформаційна зброя. Найновіші засоби збройної боротьби і загроза біосферної військової катастрофи. Світова торгівля зброєю і політика роззброєння.

Проблема збереження миру. Концепція позитивного миру. Концепція негативного миру. Проблема миру у доповідях Римського клубу. Проблема миру у доповідях про розвиток людини ПРООН.

Проект глобального індексу миру. Методика розрахунку глобального індексу миру (ГІМ). Індикатори миролюбності країн. Географія поширення миролюбності країн на початку ХХІ ст. Типологія країн за ГІМ. Головні тенденції миролюбності у світі загалом та в окремих макрорегіонах. Країни-лідери миролюбності. Місце України в рейтингу глобального індексу миру.

Інфраструктура миру. Занепокоєні філософи за мир. Пагвоський рух вчених. Університет миру. Федерація за всезагальний мир. Стокгольмський інститут міжнародних досліджень миру. Нобелівська премія миру.

Тема 4. ГЛОБАЛЬНА ДЕМОГРАФІЧНА ПРОБЛЕМА

Глобальна демографічна проблема та її місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок та взаємозалежність з іншими глобальними проблемами. Особливості демографічної глобалізації та її значення у формуванні глобальної демографічної проблеми. Суспільно-географічні аспекти глобальної демографічної проблеми в умовах глобалізації. Ступінь впливу різних чинників на світові демографічні тенденції.

Головні риси динаміки населення. Темпи й характер демографічного росту. Ретроспективний аналіз динаміки населення від найдавніших часів. Динаміка населення упродовж XX ст. і на початку XXI ст. Експоненціальний ріст населення з середини XX ст. Демографічний вибух. Депопуляція населення.

Розподіл населення за макрорегіонами. Типологія країн за чисельністю населення. Перша десятка найбільших за чисельністю населення країн. Прогноз чисельності населення. Відтворення населення. Типи відтворення населення. Просторові тенденції природного відтворення населення. Типи вікової структури населення. Динаміка старіння населення за другу половину XX ст. Причини старіння населення. Прогноз старіння населення.

Концепція демографічного переходу. Етапи демографічного переходу у макрорегіонах і різних типах країн. Демографічна безпека. Система заходів ООН щодо забезпечення демографічної безпеки у глобальному вимірі. Демографічна політика. ООН і розробка політики сталого демографічного розвитку.

Тема 5. ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ І БІЖЕНЦІВ

Сутність глобальної проблеми міграції населення і біженців. Глобалізація міграції населення і біженців на початку XXI ст. Взаємозв'язок та взаємозалежність з іншими глобальними проблемами. Суспільно-географічні аспекти глобальної проблеми міграції населення та біженців.

Сучасні передумови міграції населення та вимушеного переміщення. Ступінь впливу різних чинників на формування міграційних потоків та потоків вимушених переселенців. Вплив соціально-економічного розвитку країн світу на формування потоків мігрантів. Загрози та виклики перед суспільством виїзду / приїзду мігрантів / біженців. Регіональні відмінності прояву глобальної проблеми міграції населення та біженців.

Динаміка міжнародної міграції за макрорегіонами світу. Причини динамічних змін. Напрями та обсяги міграційних потоків. Типологія країн за розвитком міграційних процесів населення. Потенційні регіони можливого формування біженців.

Геопросторові особливості у внутрішньому переміщенні осіб в Україні.

Міграційна політика у країнах різного типу. Головні міжнародні конвенції з питань міграції та біженців. Міжнародні організації у сфері контролю міграції і біженців. Заходи ООН щодо регулювання глобальної проблеми міграції та біженців.

Тема 6. ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Здоров'я населення планети як необхідна умова прогресу цивілізації на початку XXI ст. Суспільно-географічні аспекти проблеми здоров'я населення. Ступінь впливу різних чинників на формування здоров'я населення. Вплив науково-технічного прогресу на здоров'я людини та сферу охорони здоров'я.

Індикатори та показники стану здоров'я населення країн світу. Методика обчислення стану здоров'я населення країн світу. Геопросторові особливості стану здоров'я населення в макрорегіонах та країнах різного типу. Типологія країн за станом здоров'я населення. Особливості державної політики в області охорони здоров'я в країнах світу та її вплив на рівень захворюваності. Причини незадовільного стану здоров'я населення в країнах, що розвиваються. Поширенні ВІЛ-інфекції в макрорегіонах та країнах світу. Поняття хвороб цивілізації. Позитивні та негативні аспекти впровадження засад генної інженерії у медицину.

Програма здоров'я ВООЗ і продовження життя людини в контексті глобальних проблем. Шляхи подолання сучасних тенденцій погіршення здоров'я населення світу.

Тема 7. ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА УРБАНІЗАЦІЇ

Особливості поширення процесів урбанізації в умовах глобалізації на початку XXI ст. Динаміка процесів урбанізації упродовж XX ст. і на початку XXI ст. Докорінні зміни у перерозподілі міського населення між країнами різного типу. Диференціація у розподілі міського населення між макрорегіонами. Ступінь впливу різних чинників на світові процеси урбанізації.

Типологія країн за рівнем урбанізації. Перша десятка найурбанізованіших країн. Концентрація населення у великих містах. Розподіл міст-мільйонерів між макрорегіонами та країнами різного типу. Умови життя у великих містах. Найбільші агломерації світу. Зміни в ієрархії найбільших агломерацій світу.

Сутність та ознаки поняття «глобального міста». Функції глобальних міст в умовах сучасних процесів урбанізації. Глобальні міста як головні центри світу. Мережа глобальних міст та її вплив на формування нового рівня взаємодії у глобальному вимірі. Індекс глобальних міст. Індикатори та показники індексу глобальних міст. Ранжування глобальних міст за індексом глобальних міст. Шляхи вирішення глобальної проблеми урбанізації.

Тема 8. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАРКОМАНІЇ ТА ЗЛОЧИННОСТІ

Сутність глобальної проблеми наркоманії та злочинності. Причини, які впливають на зростання наркоманії у світі. Взаємозв'язок і взаємозалежність з іншими глобальними проблемами.

Суспільно-географічні аспекти глобальних проблем наркоманії і злочинності. Регіональні та локальні відмінності їхнього перебігу. Динаміка і географія культивування / виробництва наркотичних речовин у світі. Головні центри виробництва наркотичних речовин. Рівень споживання наркотичних речовин дорослим населенням країн світу. Структура споживання наркотичних засобів в макрорегіонах та країнах. Головні маршрути транспортування наркотиків у світі.

Організовані злочинні угруповання глобального типу на початку ХХІ ст. Геопросторові особливості їхньої діяльності. Індекс злочинності. Індекс безпеки. Особливості геопросторової організації країн за індексом злочинності. Типологія країн за індексом злочинності. Кіберзлочинність.

Загрози спричинені глобалізацією наркоманії і злочинності. Зв'язок глобальної проблеми наркоманії з організованою злочинністю.

Особливості поширення наркоманії і злочинності в Україні.

Головні міжнародні конвенції з контролю над наркотиками / злочинністю. Міжнародні організації у сфері контролю над наркотиками / злочинністю. Заходи ООН щодо регулювання глобальної проблеми наркоманії та злочинності.

Тема 9. ГЛОБАЛЬНА СИРОВИННА ПРОБЛЕМА

Сутність та причини глобальної сировинної проблеми. Місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок з іншими глобальними проблемами. Роль непаливних мінеральних ресурсів у розвитку і прогресі людського суспільства.

Проблема вичерпності мінеральних ресурсів. Історична, фізична, економічна, екологічна межі вичерпності мінеральних ресурсів. Прогнози щодо швидкого вичерпання мінеральних ресурсів у перших доповідях Римського клубу.

Суспільно-географічні аспекти сировинної проблеми. Особливості географії запасів, видобутку і споживання непаливних мінеральних ресурсів у глобальному вимірі. Забезпеченість головними видами непаливних мінеральних ресурсів. Рівень внутрішнього споживання непаливних мінеральних ресурсів в макрорегіонах і країнах. Типологія макрорегіонів за співвідношенням виробництва і споживання головних видів непаливних ресурсів.

Вплив сировинного чинника на політичну нестабільність та збройні конфлікти.

Оптимістичні та песимістичні прогнози щодо оцінки запасів непаливних мінеральних ресурсів. Сировинна криза та її наслідки. Шляхи вирішення глобальної сировинної проблеми. Проблема раціонального ресурсоспоживання як один із напрямів вирішення глобальної сировинної проблеми.

Тема 10. ГЛОБАЛЬНА ЕНЕРГЕТИЧНА ПРОБЛЕМА

Глобальна енергетична проблема та її роль у загостренні енергетичної ситуації у світі на початку ХХІ ст. Місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок з іншими глобальними проблемами. Суспільно-географічні аспекти глобальної енергетичної проблеми.

Особливості географії запасів енергетичних ресурсів у світі. Традиційні й альтернативні джерела енергії. Рівень виробництва і споживання енергетичних ресурсів у глобальному і макрорегіональному вимірах. Динаміка споживання первинних джерел енергії у світі упродовж ХХ ст. і на початку ХХІ ст. Тенденції щодо споживання первинних джерел енергії. Структура споживання первинних джерел енергії. Причини відновлення ролі кам'яного вугілля.

Забезпеченість енергетичними ресурсами на глобальному та макрорегіональному рівнях. Головні експортно-імпорتنі потоки енергетичних ресурсів. Динаміка цін на енергоносії та причини «стрибків» / «падіння» цін у певні роки. Типологія макрорегіонів за співвідношенням виробництва і споживання енергетичних ресурсів.

Головні підходи до забезпечення енергетичної безпеки на глобальному рівні. Довгостроковий прогноз розвитку світової енергетики. Прогнозні сценарії розвитку світової енергетики МЕА.

Місце України в глобальній енергетичній проблемі.

Тема 11. ГЛОБАЛЬНА ПРОДОВОЛЬЧА ПРОБЛЕМА

Сутність і причини глобальної продовольчої проблеми. Місце в ієрархії глобальних проблем. Взаємозв'язок і взаємозалежність з іншими глобальними проблемами. Суспільно-географічні аспекти продовольчої проблеми.

Продовольча ситуація у світі упродовж ХХ ст. Ступінь впливу різних чинників на продовольчу ситуацію у світі на початку ХХІ ст. Просторові тенденції продовольчої ситуації в макрорегіонах та

країнах різного типу. Кількісні і якісні параметри продовольчої ситуації. Калорійність харчування. Збалансованість харчування. Рівень задоволення потреб в харчуванні. Абсолютний і відносний голод. Недоїдання. Банки їжі. Переїдання. Типологія країн за рівнем продовольчого забезпечення. Регіональні типи харчування.

Продовольча безпека. Світова продовольча безпека. Національна продовольча безпека. Торгівля продовольчими товарами. Країни-експортери та імпортери продовольчих товарів. Шляхи покращення продовольчої безпеки.

Організаційно-технологічна трансформація сільського господарства. «Зелена революція». «Синя економіка». Продовольча допомога як один з елементів продовольчої безпеки. Країни-донори, країни-реципієнти продовольчої допомоги.

Інфраструктура продовольчої безпеки. Організація ООН з питань продовольства і сільського господарства (ФАО) та її значення у розв'язанні продовольчої проблеми. Система міжнародної продовольчої безпеки. Комітет Всесвітньої продовольчої безпеки. Комітет з політики і програм продовольчої допомоги при ООН. Конвенція з продовольчої допомоги. Міжнародний надзвичайний продовольчий резерв.

Тема 12. ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Етимологія поняття «сталий розвиток». Багатозначність термінологічного поєднання у науковій літературі і документах міжнародних організацій. Сталий розвиток як нова парадигма людської цивілізації. Принципи сталого розвитку людської цивілізації.

Місце концепції сталого розвитку у сучасній глобалістиці і глобальному прогнозуванні. Зв'язок з теоріями «межі росту» і «сталий ріст». «Побудова сталого суспільства» (Л. Браун, 1981). Міждисциплінарний характер концепції. Нові зв'язки між глобальною економікою і глобальною екологією. Антропоцентричне й екоцентричне трактування концепції «сталого розвитку».

Аспекти «сталого розвитку» цивілізації: філософський, політичний, демографічний, соціальний, економічний, екологічний. Завдання концепції сталого розвитку цивілізації. Пожвавлення росту економіки. Зміна якості росту економіки. Задоволення основних потреб людства в харчуванні, енергії, чистій воді, санітарії. Забезпечення сталого росту населення. Збереження природних ресурсів. Переорієнтація технологій. Попередження кризових ситуацій.

Ключова роль ООН та її спеціалізованих організацій в розробці стратегії «сталого росту». Міжнародні конференції і програми як інструмент співробітництва. Стокгольмська конференція з навколишнього середовища (1972) і формування системи Міжнародного природоохоронного співробітництва (МПС). Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП): основні завдання і напрями діяльності. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку (ЮНСЕД) в Ріо-де-Жанейро (1992) і створення Комісії сталого розвитку. Кодекс поведінки держав в умовах загострення глобальних екологічних проблем. Світовий саміт зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002). Значення міжнародних інституцій та міжнародного співробітництва у формуванні політики сталого розвитку.

Тема 13. ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ТЕРОРИЗМУ

Поняття про тероризм. Співвідношення термінів терор і тероризм. Наукові підходи терологів до трактування тероризму. Міжнародний тероризм. Транснаціональний тероризм. Новий тероризм. Види тероризму. Домінування державного тероризму на початку ХХ ст. Поширення політичного тероризму у другій половині ХХ ст. Етнічний і релігійний тероризм наприкінці ХХ ст. Нові види тероризму на початку ХХІ ст. Економічний тероризм. Екологічний тероризм. Інформаційний тероризм.

Географія основних видів тероризму. Форми терористичної діяльності. Революційний і контрреволюційний тероризм. Фізичний і духовний тероризм. Селективний і масовий тероризм. Провокаційний і кримінальний тероризм. Індивідуальні прояви терористичної діяльності. Головні суб'єкти та об'єкти терористичної діяльності.

Особливості організаційної структури нинішніх терористичних організацій. Найактивніші терористичні організації та їхня діяльність. Географія терористичних атак. Найпоширеніші види терористичних атак. Активізація терористичної діяльності на початку ХХІ ст. Причини терористичної діяльності. Особливості поведінки різних країн під час терористичних актів. Наслідки терористичної діяльності. Тенденції терористичної діяльності. Моделі протистояння світового співтовариства з міжнародним тероризмом. Антитерористичні міжнародні конвенції ООН. Інститут глобального співробітництва у боротьбі з тероризмом.

Тема 14. ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

Співвідношення понять: «міжнародний порядок», «світовий порядок», «новий світовий порядок». Особливості актуального світового порядку.

Глобальне управління. Наукові підходи до трактування категорії «глобальне управління» українських та закордонних вчених. Суб'єкти глобального управління. Структура сучасної системи

глобального управління. Геополітична модель світу. Однополюсна геополітична модель. Двополюсна геополітична модель. Багатопольна геополітична модель.

Роль формальних і неформальних міжнародних організацій у формуванні світоустрою у XXI ст.

Напрями трансформації актуального світового порядку. Концепції нового світового порядку. Оптимістично-ліберальна концепція Ф. Фукуяма. Концепція «зіткнення цивілізацій» З. Бжезінського. Двополюсна концепція «Північ—Південь».

Регіональні об'єднання як перехідна ланка до нового світового порядку.

«Саміт тисячоліття» ГА ООН та його вплив на створення моделей нового світового порядку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі*					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади вивчення глобальних проблем людства. Демо-соціальні глобальні проблеми людства												
<i>Тема 1.</i> Поняття про глобальні проблеми. Класифікація глобальних проблем	10	2	2	—	—	6	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 2.</i> Тематика глобальних проблем людства у доповідях провідних вчених світу	5	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 3.</i> Глобальна проблема збереження миру	7	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 4.</i> Глобальна демографічна проблема	5	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 5.</i> Глобальна проблема міграції населення і біженців	7	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 6.</i> Глобальна проблема збереження здоров'я населення	7	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 7.</i> Глобальна проблема урбанізації	5	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Разом — змістовий модуль 1</i>	46	8	8	—	—	30	—	—	—	—	—	—
Змістовий модуль 2. Політико-економіко-екологічні глобальні проблеми людства												
<i>Тема 8.</i> Глобальні проблеми наркоманії та злочинності	7	1	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 9.</i> Глобальна сировинна проблема	7	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 10.</i> Глобальна енергетична проблема	7	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 11.</i> Глобальна продовольча проблема	7	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 12.</i> Глобальна проблема сталого розвитку	5	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 13.</i> Глобальна проблема тероризму	7	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Тема 14.</i> Глобальна проблема формування нового світового порядку	6	2	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
<i>Разом — змістовий модуль 2</i>	46	8	8	—	—	30	—	—	—	—	—	—
Індивідуальне навчально-дослідне завдання												

* л — лекції, п — практичні, лаб — лабораторні, інд — індивідуальне навчально-дослідне завдання, ср — самостійна робота.

Разом — індивідуальне навчально- дослідне завдання	13	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—
Усього годин	1050	16	16	—	13	60	—	—	—	—	—	—

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	—	—	—
		—	—

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Глобальні проблеми: класифікація та наукові підходи до трактування	2	
2	Глобальний індекс миру	2	
3	Проблема міграції населення та біженців	2	
4	Проблема збереження здоров'я населення	2	
5	Глобальна сировинна проблема	2	
6	Глобальна енергетична проблема	2	
7	Глобальна проблема голоду та переїдання	2	
8	Глобальна проблема тероризму	2	
		16	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	—	—

8. Самостійна робота

1. Ознайомтеся з концептуальною схемою глобальних викликів людству початку XXI ст. «15 глобальних викликів, які стоять перед людством». Які з даних викликів обділені увагою в наукових дослідженнях та чому?

2. Прочитайте статтю Jeniček V. «Global problem of the world — structure, urgency» [23]. Які підходи врахував автор при класифікації глобальних проблем людства?

3. Ознайомтеся з концептуальною схемою «Проблеми світу, як доміно». Як показана взаємозалежність глобальних проблем людства на даній схемі?

4. Проаналізуйте ранжування країн світу за глобальним індексом миру, 2014. Яке місце займає Україна (2014) в ранжуванні країн світу та чому?

5. Ознайомтеся з аналітичною доповіддю «Conflict Barometer 2013». Які типи конфліктів (2013) переважали у світі, загалом, та за окремими макрорегіонами, зокрема. Як перебіг конфліктів та першопричини їхнього виникнення впливають на становлення миру в окремих країнах та регіонах світу?

6. Подумайте над цитатою провідного європейського постмодерніста, соціолога, політичного філософа З. Баумана (Z. Bauman «Liquid Times», 2007): «Сотні тисяч або й мільйони людей вигнано з власних осель, убито та змушено тікати зі своєї землі, аби зберегти життя. Либонь, однакою галуззю, що справді зазнала бурхливого розвитку в країнах-новоприбульцях («країнах, що розвиваються»), є масове виробництво біженців». Які факти наштовхнули вченого на таку думку?

7. Ознайомтеся з підрозділом «Тенденції в насильницькому переміщенні» («Trends in Forced Displacement») доповіді «The State of the World's Refugees in Search of Solidarity». На яких аспектах просторового насильницького переміщення осіб наголошують автори?

8. Перегляньте «World Atlas of Epidemic Diseases». Які епідемії мають природні вогнища хвороби на території України та сусідів першого порядку нашої держави? Поширення яких епідемій загрожує національній безпеці глобальних держав світу, Україні? Чому сучасний високий соціально-економічний розвиток держав світу не сприяє вирішенню глобальної проблеми поширення епідемій?

9. Ознайомтеся з статистичним порталом «The Statistics Portal». Яку інформацію з тематики глобальної сировинної проблеми можна почерпнути на порталі?

10. Обґрунтуйте актуальність глобальної сировинної проблеми для України. Яка відмінність / подібність прояву проблеми на території України на фоні держав-сусідів першого порядку?

11. Ознайомтеся з тенденцією відкриття нафтових родовищ у світі. Які тенденції розвідки та відкриття нафтових родовищ за макрорегіонами світу?

12. Опрацюйте звіт «World Energy Issues Monitor, 2014». Які субпроблеми глобальної енергетичної проблеми виділено у звіті?

13. Чому у високорозвинутих державах світу громадськість занепокоєна зростанням частки висококалорійних продуктів у раціоні споживання дітей, підлітків?

14. Ознайомтеся з ідеєю створення банків їжі на території США, деяких держав Західної Європи. Наведіть приклади функціонування подібного зразка утворень на території України, локального регіону Вашого проживання.

15. Проаналізуйте соціальний та географічний вимір простору терористичної діяльності. Яка роль інформаційних технологій у розширенні / звуженні даного простору?

16. Ознайомтеся із «Глобальною контртерористичною стратегією ООН». Поясніть, чому в стратегії наголошено на недопущенні кібертероризму.

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Тематика індивідуального навчально-дослідного завдання

1. Глобальна продовольча проблема в структурі політики глобальної безпеки.
2. Глобальна екологічна проблема: регіональні аспекти.
3. Глобальна демографічна проблема: історико-географічний екскурс.
4. Глобальна демографічна проблема: регіональні відмінності.
5. Проблема формування глобального етносу.
6. Концепція сталого розвитку цивілізації.
7. Глобальна проблема освоєння космосу.
8. Глобальна проблема освоєння Світового океану.
9. Глобальна проблема становлення інституційної системи глобального управління.
10. Антиглобалістичні рухи і глобальні проблеми.
11. Глобальна проблема демократизації.
12. Проблема глобальної безпеки.
13. Міжнародна безпека і регіональні конфлікти.
14. Глобальна проблема збереження біорізноманіття Землі.
15. Глобальна проблема захворюваності населення: регіональні аспекти.
16. Глобальна проблема бідності: регіональні аспекти.
17. Глобальна проблема голоду.
18. Глобальна проблема переїдання населення та незбалансованого харчування.
19. Проблема вичерпування запасів прісної води у світі.
20. Проблема подолання відсталості країн світу.
21. Глобальна проблема подолання неграмотності населення держав світу.
22. Глобальна проблема тероризму.
23. Глобальна проблема наркоманії: регіональні аспекти.
24. Глобальна проблема злочинності: регіональні аспекти.
25. Новітні глобальні проблеми людства.

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання

Вступ.

1. Сутність та зміст актуальної глобальної проблеми.
2. Передумови та час виникнення глобальної проблеми. Наукові дослідження з даної тематики (закордонні та українські).
3. Особливості розвитку глобальної проблеми у часі й просторі. Територіальні відмінності прояву глобальної проблеми за макрорегіонами світу, окремими державами. (Обов'язкова наявність авторських таблиць, карт, схем!).
4. Прояв глобальної проблеми на території України.

- Механізми подолання глобальної проблеми. Роль України в цьому процесі.
Висновки.
Літературні джерела.

Методичні вказівки до виконання, оформлення та захисту

- Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) виконують упродовж навчального семестру.
- ІНДЗ захищають на останній парі з практичної частини курсу.
- ІНДЗ готують для захисту в середовищі PowerPoint.
- Кількість слайдів визначається студентом індивідуально, але повинна об'єктивно й повно розкривати тему ІНДЗ з врахуванням часу виступу — 8—10 хв., та дотримання вимог структури ІНДЗ.
- На слайдах висвітлюються ключові моменти ІНДЗ: авторські визначення, таблиці-узагальнення, авторські графіки, схеми, карти.
- Допускається використання на слайдах залучених карт, схем, рисунків, які повинні виключно (!) підсилити авторські висновки чи узагальнення, а не замінити їх. При використанні залучених матеріалів обов'язковим є посилання на них.
- Комплект слайдів-презентації, які розкривають зміст ІНДЗ роздруковують та здають викладачу.
- Система оцінювання виконання, презентації та захисту ІНДЗ.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерій оцінювання	Кількість балів
Розкриття структури ІНДЗ	1
Наявність авторських схем, карт, таблиць	2
Науковість (з акцентом на географічну складову), логічність, структурованість доповіді-презентації	1
Стилістичність оформлення презентації в середовищі PowerPoint	1
Грамотність, логічність, вільне володіння матеріалом при відповіді на запитання	1
Всього	6

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

- Лекція.
- Робота в малих групах, парах.
- Репродуктивний метод.
- Частково-пошуковий (еврестичний).
- Пояснювально-ілюстративний.
- Дослідницький.
- Самоперевірки і самоаналізу.
- Використання наочності, відеоматеріалів.
- Індивідуальної роботи.

11. Методи контролю

- Поточна перевірка виконання практичних робіт студентів (максимальна оцінка — 5 балів).
- Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання студентів за узгодженою темою (максимальна оцінка — 20 балів).
- Письмове опитування студентів за змістовими модулями (перший і другий змістовий модулі максимальна оцінка — 20 балів).

12. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Форма навчання	Поточне тестування та самостійна робота		ІНДЗ	Залік у формі підсумкового	Сума
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2			

	T1—T7	письмове опитуванн я	T8—T14	письмове опитуванн я		опитуван ня	
Денна	7x2	8	7x2	8	6	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>100-бальна шкала</i>	<i>Національна шкала</i>	<i>ECTS</i>
91–100	Зарах	A
81–90		B
71–80		C
61–70		D
51–60		E

13. Методичне забезпечення

1. *Книш М. М.* Глобальні проблеми людства : навч. посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. — 330 с.
2. *Книш М. М.* Політико-географічна глобалістика : навч. посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 484 с.
3. *Книш М. М.* Політико-географічна глобалістика : навч.-метод. посібник для самост. роботи студентів / М. М. Книш, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. — 138 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. *Білорус О. Г.* Глобалістика. Науковий глосарій і бібліографія / О. Г. Білорус. — К. : [б. в.], 2000. — 169 с.
2. Географія світового господарства (з основами економіки) : навч. посібник [за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова та ін.]. — К. : Знання, 2011. — 640 с.
3. Глобалістика : енциклопедія / [глав. ред. І. І. Мазур, А. Н. Чумаков]. — М. : Радуга, 2003. — 1328 с.
4. Глобалізація і безпека розвитку : монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко [та ін.]. — К. : КНЕУ, 2001. — 733 с.
5. Глобальні проблеми світу : атлас. — К. : Картографія, 2009. — 144 с.
6. *Книш М. М.* Політико-географічна глобалістика : навч. посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 484 с.
7. *Лукашевич В. М.* Глобалістика : навч. посібник / В. М. Лукашевич ; [2-ге вид., доп. і перероб.]. — Львів : Новий Світ-2000, 2010. — 440 с.
8. *Масляк П. О.* Країнознавство : підручник / П. О. Масляк. — К. : Знання, 2008. — 292 с.
9. *Суліма Є. М.* Глобалістика : підручник / Є. М. Суліма, М. А. Шепелев. — К. : Вища школа, 2010. — 544 с.
10. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії : навч. посібник / О. Г. Топчієв. — Одеса : Астропринт, 2009. — 544 с.
11. *Шаблій О. І.* Основи загальної суспільної географії : підручник / О. І. Шаблій. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. — 444 с.
12. *Шаблій О.* Суспільна географія : у 2-х кн. / О. Шаблій. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. — Кн. 1. — 814 с.; Кн. 2. — 706 с.
13. *Castree N.* A Dictionary of Human Geography / N. Castree, R. Kitchin, A. Rogers. — Oxford : Oxford University Press, 2013. — 592 p.
14. *Fellmann J.* Human Geography : Landscapes of human activities / J. Fellmann, A. Getis, J. Getis ; [10th ed.]. — Boston : McGraw Hill, 2009. — 546 p.
15. International Encyclopedia of Human Geography in 12 volumes. — Amsterdam : Elsevier, 2009.
16. *Timothy J. Fik.* The Geography of Economic Development. Regional Changes, Global Challenges / Fik J. Timothy ; [2th ed.]. — Boston, 2000. — 294 p.

Допоміжна

1. *Бауман З.* Плинні часи : життя в добу непевності / З. Бауман [пер. з англ. А. Марчинського]. — К. : Критика, 2013. — 176 с.
2. *Бєбик В. М.* Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посібник / В. М. Бєбик [та ін.]. — К. : Ун-т «Україна», 2006. — 208 с.
3. *Бжезінський З.* Вибір: світове панування чи світове лідерство / З. Бжезінський ; [пер. з англ.]. — К. : Києво-Могилянська академія, 2006. — 203 с.
4. *Білецький М. І.* Соціальна географія : навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 468 с.
5. *Білецький М. І.* Соціальна географія : словник-довідник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 164 с.
6. *Блїй де. Г.* Географія : світи, регіони, концепти / Г. де Блїй, П. Муллер, О. Шаблїй ; [пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблїя]. — К. : Либїдь, 2004. — 740 с.
7. *Гаврилишин Б.* До ефективних суспільств : Дороговкази в майбутнє : доповідь Римському клубові / Б. Гаврилишин ; [упорядн. В. Рубцов ; 3-тє вид., доп.]. — К. : ПУЛЬСАРИ, 2009. — 248 с.
8. *Гантінгтон С.* Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / С. Гантінгтон ; [пер. з англ.]. — Львів : Кальварія, 2006. — 473 с.
9. *Гелд Д.* Глобалізація/антиглобалізація / Д. Гелд, Е. Мак-Грю. — К. : КІС, 2004. — 180 с.
10. Глобалізація світового господарства: геопросторових вимір : монографія / О. О. Любіцева [та ін.]. — К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2010. — 160 с.
11. Глобальні зміни світу — 2025 : доповідь Національної розвідувальної ради США / [пер. з англ.]. — Львів : Літопис, 2010. — 188 с.
12. *Голиков А. П.* Вступ до економічної і соціальної географії : навч. посібник / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. — К. : Либїдь, 1997. — 316 с.
13. *Гудзеляк І. І.* Географія населення : навч. посібник / І. І. Гудзеляк. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2008. — 232 с.
14. *Книш М. М.* Глобалізація терористичної діяльності / М. М. Книш, Л. І. Котик // Географія та туризм : наук. зб. / [Ред. кол. : Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін.]. — Вип. 21. — К. : Альтерпрес, 2012. — С. 145—155.
15. *Книш М. М.* Економічна і соціальна географія країн, що розвиваються : навч. посібник / М. М. Книш. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. — 264 с.
16. *Книш М. М.* Поняття «тероризм» у термінологічному апараті сучасної науки / М. М. Книш, Л. І. Котик, Г. В. Наконечна // Географія та туризм : наук. зб. / [Ред. кол. : Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін.]. — Вип. 30. — К. : Альтерпрес, 2014.
17. *Книш М. М.* Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія) : навч. посібник / М. М. Книш, О. І. Мамчур. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. — 368 с.
18. *Кравчук Н. Я.* Дивергенція глобального розвитку : сучасна парадигма формування геофінансового простору / Н. Я. Кравчук. — К. : Знання, 2012. — 782 с.
19. *Медоуз Д.* Пределы роста / Д. Медоуз, Й. Рандерс, В. Бернс ; [пер. с англ.]. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1991. — 207 с.
20. Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти : довідник / [наук. ред. У. Я. Садова]. — Львів : ІРД НАН України, 2009. — 228 с.
21. Міжнародні організації : навч. посібник / [за ред. О. С. Кучика]. — К. : Знання, 2007. — 749 с.
22. *Пестель Э.* За пределами роста / Э. Пестель ; [пер. с англ.]. — М. : Прогресс, 1988. — 272 с.
23. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації / [НАН України, ІРД ; наук. ред. У. Я. Садова]. — Львів : ІРД НАН України, 2011. — 528 с.
24. *Рижак Л.* Філософія сталого розвитку людства : навч.-метод. посібник / Л. Рижак. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. — 518 с.
25. Соціально-економічна географія світу : навч. посібник / [за ред. С. П. Кузика]. — Львів : Світ, 2002. — 672 с.
26. Соціально-економічна географія України : навч. посібник / [за ред. О. І. Шаблїя]. — Львів : Світ, 2000. — 678 с.
27. Тероризм в ХХІ веке / [за ред. М. П. Требіна]. — Минск : Харвест, 2003. — 816 с.
28. Цілі розвитку тисячоліття [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/millennium-development-goals>.
29. *Шаблїй О. І.* Суспільна географія. Теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблїй. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2001. — 644 с.
30. *Шевчук Л. Т.* Соціальна географія : навч. посібник / Л. Т. Шевчук. — К. : Знання, 2007. — 349 с.

31. *Шепелев М. А.* Глобалізація управління як мегатенденція сучасного світового розвитку : монографія / М. А. Шепелев. — К. : Генеза, 2004. — 512 с.
32. *Bashford A.* Global Population : History, Geopolitics, and Life on Earth / A. Bashford. — New York : Columbia University Press, 2014. — 466 p.
33. *Castles S.* The Age of Migration : International Population Movements in the Modern World / S. Castles, H. de Haas, M. Miller. — Basingstoke : Palgrave MacMillan, 2013. — 420 p.
34. *Cutter S.* The Geographical Dimensions of Terrorism / S. Cutter, D. Richardson, T. Wilbanks. — N.Y. : Routledge, 2003. — 272 p.
35. *Encyclopedia of the Stateless Nations / J. Minahan.* — N.Y. : Greenwood Publishing Group, 2002. — 2241 p.
36. *Flint C.* The Geography of War and Peace : From Death Camps to Diplomats / C. Flint. — Oxford, N.Y. : Oxford University Press, 2005. — 480 p.
37. *Haggett P.* The Geographical Structure of Epidemics / P. Haggett. — Oxford : Oxford University Press, 2000. — 168 p.
38. *Robbins H. R.* Globalne Problemy a kultura kapitalizmu / R. H. Robbins. — Poznan : «Pro Publico», 2006. — 550 st.
39. *Sassen S.* Global city : New-York, London, Tokyo / S. Sassen. — N.J. : Princeton university, 1991. — 480 p.
40. *Schierup C.-U.* Migration, Citizenship, and the European Welfare State : A European Dilemma / C.-U. Schierup, P. Hansen, S. Castles. — Oxford : Oxford University Press, 2006. — 344 p.
41. *The Atlas of the Real World : Mapping the Way We Live / D. Dorling, M. Newman, A. Barford.* — London : Thames & Hudson, 2010.
42. *The Social Atlas of Europe / D. Ballas, D. Dorling, B. Hennig.* — Bristol ; Chicago : Policy Press, 2014. — 206 p.

15. Інформаційні ресурси

1. Щорічник СІПРІ 2013 : Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.sipri.org/yearbook/2013/files/SIPRIYB13UKR.pdf>.
2. Brookings Institution [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.brookings.edu>.
3. Clinton Global Initiative [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.clintonfoundation.org>.
4. Food and Agriculture Organization UN [Electronic resource]. — Mode of access : www.fao.org.
5. Freedom House [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.freedomhouse.org>.
6. Global Footprint Network [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.footprintnetwork.org/en>.
7. Heidelberg Institute for International Conflict Research [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.hiik.de/en>.
8. Human Development Reports, 2014 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2014>.
9. Institute for Economics and Peace [Electronic resource]. — Mode of access : <http://economicsandpeace.org>.
10. KOF Index of Globalization, 2015 [Electronic resource]. — Mode of access : http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2015/03/04/rankings_2015.pdf.
11. Numbeo [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.numbeo.com>.
12. Open Society Foundations [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.opensocietyfoundations.org>.
13. Rape statistics [Electronic resource]. — Mode of access : http://en.wikipedia.org/wiki/Rape_statistics.
14. Stockholm International Peace Research Institute [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.sipri.org>.
15. The Club of Rome [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.clubofrome.org>.
16. The UN Refugee Agency [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.unhcr.org>.
17. UN Development Programme [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.unaids.org.ua/en/agency/undp>.
18. United States Agency for International Development [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.usaid.gov>.
19. World Atlas of Epidemic Diseases [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.limbicweb.com/e-books/world-atlas-of-epidemic-diseases-arnold-publication>.
20. World Hunger and Poverty Facts and Statistics, 2015 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.worldhunger.org>.